

Šelaková politúra II - nanášení



Jak na to -> DŮm -> Natírání

Povrchová úprava dřeva pomocí šelakové politury patří k vrcholu práce restaurátora. Ve druhém díle seriálu se naučíme šelakovou polituru správně nanášet a leštit.



Vše pro vaši kancelář a vždy něco navíc ...

Keď máme základné pomôcky pripravené môžeme pristúpiť k samotnému procesu nanášania politúry. Povrch, na ktorý budeme politúru nanášať musí byť dokonale vybrúsený (postupne brusným papierom so zrnitosťou 120 až 600, alebo ocelovou vlnou 000 až 0000) a zbavený prachu. V miestnosti, v ktorej budeme politúrovať musí byť optimálna teplota (cca 20-23°C), musí byť dobre osvetlená, bez prievanu a bezprašná (t.j. v dielni, kde zvyčajne aj brúsime nemôžeme politúrovať; jemné čiastočky prachu, ktoré sa dostanú na povrch pri nanášaní politúry zanechajú stopu a ničia výsledný efekt hladkého, zrkadlového lesku).

Ak pred politúrovaním chceme zvýrazniť kresbu dreva, prípadne zvýrazniť intarziu, treba plochu **oživiť**; tento proces sa nazýva tzv. "plameňovanie". Na plochu nanášame bavlnenou handričkou politúrovací olej (môžeme použiť aj ľanový olej) najprv smere rokov dreva, potom krížom a nakoniec znovu v smere rokov. Plochu necháme odstať najmenej 48 hodín, plochu znova prebrúsime (600; 0000) a dokonale odstránime všetky zbytky po brúsení.

Nasleduje ďalšia fáza – **základovanie**. Pripravenú polírovaciu loptu namočíme do odstaťej politúry, alebo loptu roztvoríme a nakvapkáme do vaty zodpovedajúce množstvo politúry a necháme mierne nasiaknuť. Nepremáčame tampón veľkým množstvom politúry, pri dotyku dlane musíme cítiť, že lopta je chladná, ale nie mokrá. Ak sme nechali nasiaknuť tampón veľkým množstvom politúry, poklepeme loptou po dlani, alebo po čistej ohobľovanej latke a vyklepeme z nej prebytočnú politúru. Loptu uchopíme tak, aby sme prstami vedeli vytláčať z tampónu potrebné množstvo politúry. Krúživými pohybmi začneme nanášať politúru na plochu. Začneme v jednom rohu a pokračujeme po obvode a postupne do stredu plochy, kruh vedľa kruhu, tlakom celého ramena, pričom sledujeme stopu, ktorú zanecháva politúra na ploche a prípadne, stlačením prstami, resp. väčším tlakom dlane vytlačíme z tampónu viac politúry a naopak. Na ploche sa v pohybe s loptou nesmieme zastaviť; ak pohyb zastavíme, tampón pustí väčšie množstvo politúry, alkohol sa vyparí pomalšie a vrstva politúry v tomto mieste bude príliš hrubá, resp. rozpustí predchádzajúcu vrstvu; zastavením a opakovaným pohybom taktiež strhneme predchádzajúcu vrstvu politúry. Nikdy neprikladáme loptu na plochu kolmo, ale ráznym, nie príliš pomalým pohybom v ostrom uhle a plochu rovnakým spôsobom opúšťame (tak, ako napr. lietadlo pristáva a znova vzlieta). Ak sa nám na niektorých miestach "podarí" politúru strhnúť, alebo naniesť hrubú vrstvu, necháme plochu 2 hodiny odstať, miesta vybrúsime veľmi jemným brusným papierom a celý proces opakujeme znova po celej ploche.

Hlavnou úlohou politúry v tejto fáze je zapĺňanie jemných pórov v dreve a vytvorenie dokonalého základu na leštenie. Na zaplnenie pórov v dreve si pomôžeme pemzovým práškom (dostať kúpiť v špecializovaných predajniach), ktorým jemne posypeme celú plochu a polírovacou loptou postupne vtlačáme, spolu s politúrou, do pórov. V krajnom prípade si môžeme vypomôcť obrúsením pemzového kameňa o jemný brusný papier a použijeme takto získaný prášok na zapĺňanie pórov. Jednotliví výrobcovia hotových roztokov šelakovej politúry ponúkajú vo svojom výrobnom programe aj špecializované výrobky, medziiným aj tzv. "shellac sanding sealer", čo je plnič pórov, roztok, ktorým sa plocha natríe pred nanášaním politúry a jeho úlohou je zaplniť jemné póry v dreve, čo umožní naniesť menej vrstiev politúry pri vytváraní základu. Ďalšou možnosťou na zaplnenie pórov je príprava kašovitej hmoty zmiešaním zriedenej šelakovej politúry s pemzovým práškom. Na nanosenie kašovitej hmoty si pripravíme novú polírovaciu loptu, ktorou vtlačáme kašu do pórov, silným tlakom, najprv

krúživým pohybom, potom po smere rokov dreva prípadne aj krížom. Po prebehnutí po celej ploche necháme vysušiť, prebrúsime jemným brusným papierom alebo ocelovou vlnou (600-800; 0000), odstránime zvyšky prachu a pemzy. Celý postup môžeme opakovať viackrát, kým sa póry dokonale nezaplnia. Či sú póry zaplnené zistíme pohľadom z uhla na plochu proti svetlu po vybrúsení a odstránení prachu. Zaplnené póry sa prejavia na ploche ako jemné, svetlé bodky.

Pri základovaní sa snažíme vypolírovať celý obsah tampónu "do sucha". Ak loptou pohybujeme po ploche príliš ľahko, znamená to, že je suchá a môžeme do tampónu pridať malé množstvo politúry a pokračovať v základovaní a zapĺňaní pórov.

Po nanesení základu a vyplnení pórov necháme celú plochu niekoľko dní odstáť. Znova prezrieme celý povrch proti svetlu a zisťujeme, či na ploche nevystúpili z povrchu drevné vlákna, čo znamená, že sme povrch nedokonale pripravili, alebo či sa povrchu nebadáť vlnky, čo spôsobilo nerovnomerné nanášanie politúry. Celú plochu znova obrúsime jemným brusným papierom a základovanie prevedieme znova. Toto sa nám v začiatkoch stane pomerne často, ale postupom času získame rutinu pri práci s polírovacou loptou, zistíme, či treba loptu stlačiť, aby vypustila viac politúry alebo naopak uvoľniť a znížiť tlak ruky, aby sa na plochu dostalo menej politúry.

Ak sa nám základovanie podarilo, pristúpime k vytvoreniu tzv. **druhého základu – základu pod lesk**. Plochu posypeme pemzovým práškom. Politúru nanášame najprv silným tlakom, tlak pozvoľne znižujeme, silu vyvíjame tlakom z lakťa. V tejto fáze je dôležité naučiť sa a získať cit, kedy tlak na plochu zvyšovať alebo znižovať a zároveň kedy stláčať, resp. uvoľniť stlačenie lopty prstami. Aby sa lopta lepšie pohybovala po ploche, nakvapkáme na plochu niekoľko kvapiek polírovacieho oleja tak, aby sa loptou po ploche dalo pohybovať bez nadmerného odporu, ale nie príliš voľne (cca 2-3 kvapky na 1m²). Keď pridáme na plochu olej, ďalej už neposypeme pemzovým práškom. Polírovacou loptou pohybujeme po ploche krúživými pohybmi a pohybmi v tvare osmičiek a vlniek. Takto vypolírujeme dva- až trikrát obsah lopty, so stále redšou politúrou. Celú plochu necháme 1 až 2 dni odstáť. Povrch prehliadneme najprv pohľadom kolmo na plochu a postupne, stále v ostrejšom uhle k ploche a proti svetlu, zisťujeme, či je plocha dokonale hladká, bez vlniek a škrabancov a póry sú dokonale zaplnené. Ak nie, opakujeme druhý základ znova, prípadne aj niekoľkokrát za sebou dovtedy, kým nedosiahneme požadovaný, dokonale hladký, zrkadlový povrch. Na ploche môžeme badať matné miesta, čo znamená, že na ploche zostal olej. Tento budeme postupne odstraňovať v ďalšej fáze – pri **leštení**.

Pri leštení už nepoužívame pemzový prášok. Na plochu kvapneme niekoľko kvapiek polírovacieho oleja a začíname leštiť kruhovými pohybmi, miernym tlakom, ktorý postupne uvoľňujeme až tak, že sa plochy už len ľahko dotýkame. Politúra je mierne zriedená, obsahuje viac alkoholu, ktorým postupne vytlačíme olej na povrch a zároveň ho tým odstraňujeme. Tým, že politúra obsahuje viac alkoholu sa zvyšuje riziko strhnutia predchádzajúcej vrstvy politúry, preto práca v tejto fáze vyžaduje mnoho skúseností a cviku. O niečo jednoduchšie sa pracuje s hotovými prípravkami na odstraňovanie oleja z povrchu. Keby sme olej z plochy neodstránili, po niekoľkých týždňoch by sa začal z politúry uvoľňovať a miesta, kde zostal olej by vytvorili bielo-šedý flák. Keď vypolítujeme obsah tampónu do sucha, necháme plochu týždeň odstáť. Počas tejto doby môže zmatovieť, ale nesmú sa objaviť vlnky ani dierky. Keď sa objavia, musíme plochu zbrúsiť jemným papierom a zopakovať druhý základ. Ak je všetko v poriadku, pokračujeme v leštení, stále viac zriedenou politúrou. Tlak na plochu je mierny, vyvíjame ho zo zápästia a loptou pohybuje v tvare kruhu, vykresľovaním osmičiek a vlniek. Miesto politúry môžeme do tampónu pridať alkohol, ktorý odstraňuje z plochy olej. Pracujeme pozorne a plynulo, aby sme nestrhli predchádzajúcu vrstvu. Keby sa tak stalo, museli by sme celý povrch obrúsiť a postup opakovať znova. Znova necháme plochu týždeň odstáť a takto postupujeme dovtedy, kým neodstránime všetok olej z povrchu. Nakoniec do tampónu pridávame už len čistý alkohol a plochy sa len mierne dotýkame, rýchlymi pohybmi, pričom lesk na ploche je stále vyšší. Ľanovú tkaninu polírovacej lopty, do ktorej sa zachytáva olej vymieňame častejšie, aby sme ho nerozotierali ďalej na ploche.

Plocha musí byť číra, jasná a musí žiariť. Teraz necháme celú plochu mesiac, až dva odpočinúť. Počas tejto doby politúrovanú plochu kontrolujeme, pričom sa môže stať, že sa

objavia, už spomínané bielo-šedé fláky spôsobené olejom, ktorý zostal na ploche. Odstránime ho kúskom ľanovej látky, na ktorú nakvapkáme niekoľko kvapiek alkoholu a veľmi rýchlym pohybom, zo strany na stranu (pristávanie a vzlet lietadla) ho zotrieme z plochy.

Spravidla asi po 3 mesiacoch je šelaková politúra vysušená a dostatočne tvrdá.

Autor: Jim Datum: 01.07.2002